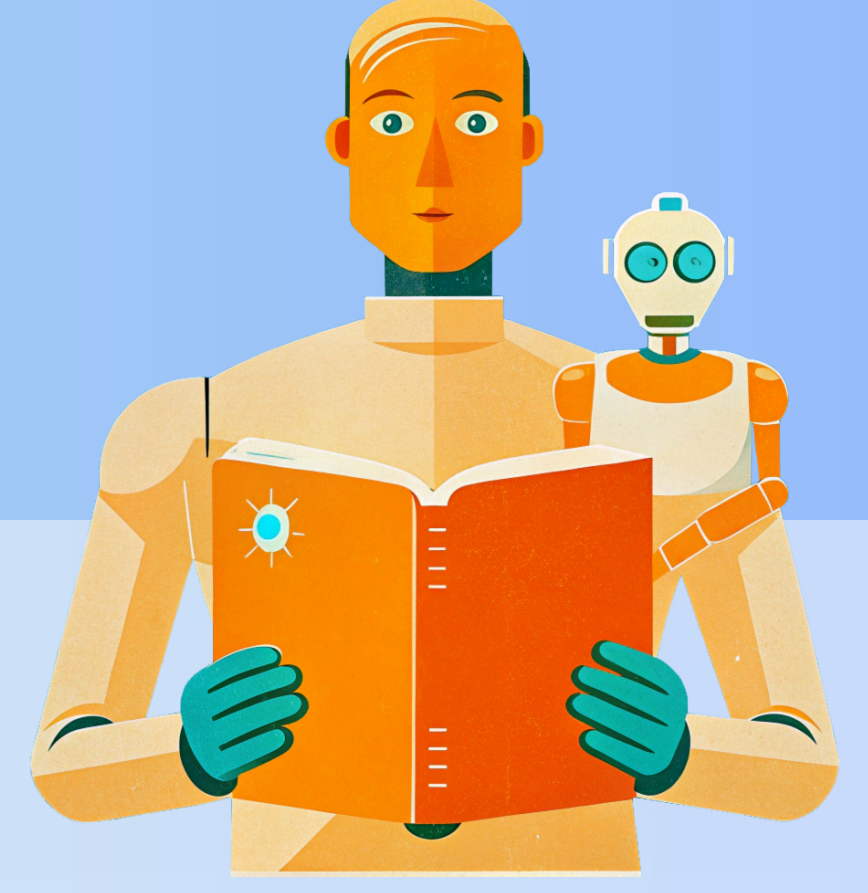

AKADEMİK YAYINCILIĞIN GELECEĞİ YAPAY ZEKÂ

Öznur Selen KEMALOĞLU - Süreli Yayınlar / E-Kaynaklar Uzmanı
Seren Nur KÖKER - Kurumsal İletişim Uzmanı

Yapay Zekânın Akademik Yayıncılıkta Kullanım Alanları

• Araştırma Sürecinde Yapay Zekâ

Yapay zekânın, akademik yayıncılıkla kullanılmasıyla beraber literatür çalışmaları yapay zekâ tarafından yapılmaya başlandı ve kısa sürede bir sürü bilgiyi taramak ve nitelikli sonuçlar alabilmek mümkün hale geldi. Bu sayede çalışmanın ilk basamağında ciddi anlamda zamandan da kazanım sağlanmaya başlandı.

• Veri Analizi Sürecinde Yapay Zekâ

Çalışmamızın konusu ile ilgili olarak kullanılan nitel ya da nicel araçların uygulanabilirliği ve değerlendirilmesi sürecinde verilerin sistemlere tek tek girilmesi, tabloların oluşturulması ve değerlendirilmesi araştırmacı tarafından manuel olarak yapılmaktaydı. Ancak yapay zekâyla birlikte ihtiyaç duyulan veriler otomatik olarak oluşturulabilir hale geldi (Başaran ve Yeşilbaş Özenç, 2024, s.38).

• Akademik Yayınların Önerilmesi Sürecinde Yapay Zekâ

Literatür taramalarında araştırmacı tek tek tüm platformları incelemekte ve araştırmasına devam ederken; çalışmasına katkı sağlayacak yeni çalışmalarını da takip etmek, güncel kalmak çabasıydı ancak yapay zekâ araçları sayesinde araştırma konusu platformlara eklenebilmekte, uyarılar, alarmlar oluşturulabilmektedir (Başaran ve Yeşilbaş Özenç, 2024, s.42).

• Hakem Değerlendirme Sürecinde Yapay Zekâ

Yapay zekâ ile çalışan programlar sayesinde araştırmacının veri hataları, yapısal sorunları ve benzerlikleri saniyeler içinde verilmeye başlandı. Bu gelişme aslında hakem değerlendirme sürecinin daha verimli ve daha tarafsız sürdürülebilmesine de olanak sağlamaktadır (Lund ve diğerleri, 2023, s.570).

Yapay Zekâ Kullanımı Sonucunda Doğan Etik Sorunlar

• Ön Yargı - Tarafsız Olunamaması

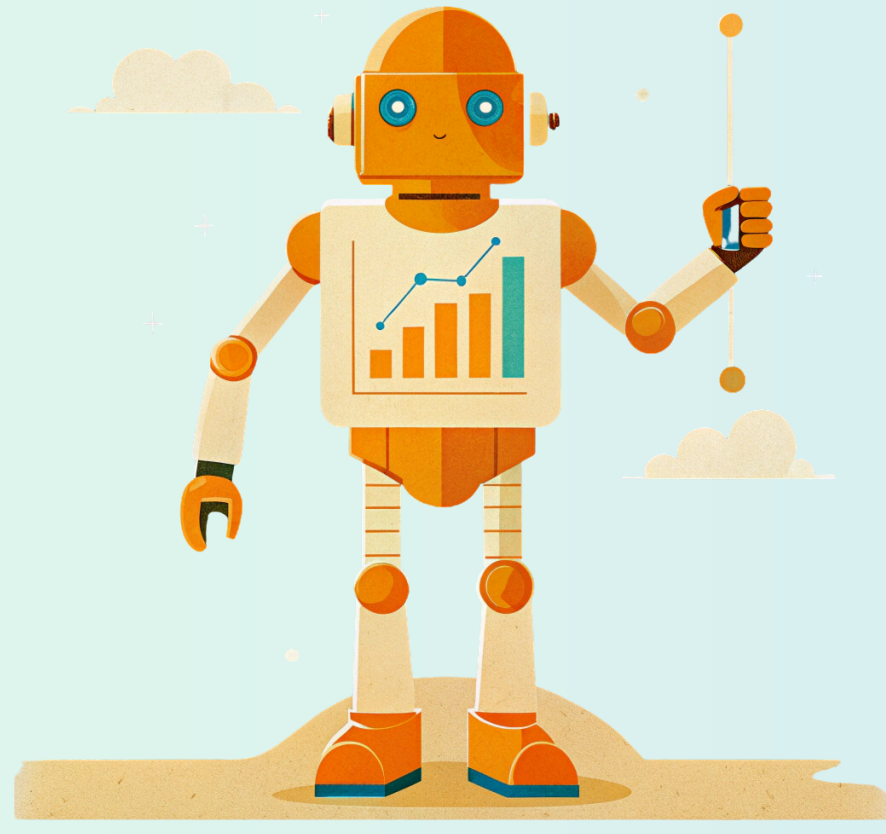
Yapay zekâ sistemlerine öğretilen veriler taraflı veriler olabilir. Önyargılar bulundurabilir. Bu durum makalenin yazılması, hakemlerin değerlendirmesinde objektifliği engelleyebilir (Başaran ve Yeşilbaş Özenç, 2024, s.47).

• Otomatik Makale Üretimi ve İntihal

Yapay zekâ yazılımları içerik üretirken özgün olamayabilir, etik kuralları da ihlal edebilirler. Bu durumda üretilen çalışmalar intihal riski barındırabilir.

• Şeffaflığın Eksikliği

Yapay zekâ yazılımlarının değerlendirme süreçleri açık olmayabilir. Makalenin hangi kriterlere göre değerlendirildiği anlaşılabilir ve bu durum şeffaflıktan uzaklaştırabilir (Selbst ve Barocas, 2018, s.1087).

Yapay Zekânın Akademik Yayıncılıkta Etik ve Güvenli Kullanımı

• Hesap Verilebilirlik

Yapay zekâ yazılımlarının verdiği kararların sorumluluğunu taşıyacak kimse yoktur. Ancak yayın süreçlerinde gerekli sorumluluğu üstlenecek bir bireye ihtiyaç duyulmaktadır. Yapay zekâ süreçlerinde insan faktörü göz ardı edilmemelidir. Yapay zekâ süreçleri kontrol altında tutulmalıdır.

• Şeffaflık / Açıklık

Yapay zekâ yazılımlarının nasıl eğitildiği, hangi verilerle beslendiği, hangi kriterlere göre kararlar verdiği mutlaka açıklanmalıdır.

• Özgünlük ve İntihal Kontrolleri

Akademik yayıncılık süreçlerinde veri analizi iyi yapılmalı, etik yazım kurallarına dikkat edilmeli ve intihal kontrolüne tabi tutulmalıdır. Yapay zekâ sistemlerinden sağlanan verilerle kontrolsüz olarak akademik yayınlar yapılmamalıdır.

• Kaynak Güvenirliliği

Yapay zekânın sunduğu verilerin kaynakçaları kontrol edilmeli, yanlış ya da olmayan bir kaynaktan veri üretip üretmediği konusunda emin olunmalıdır (Uyan, 2023, s.187).

Referanslar:

- Başaran, R., & Yeşilbaş Özenç, Y. (2024). Bilimsel Araştırma Sürecinde Yapay Zeka Araçlarının Kullanımı. Uluslararası Eğitimde Mükemmellik Arayışı Dergisi (UEMAD), 4(1), 35-53.
- Lund, B. D., Wang, T., Mannuru, N. R., Nie, B., Shimray, S., & Wang, Z. (2023). ChatGPT and a new academic reality: Artificial Intelligence-written research papers and the ethics of the large language models in scholarly publishing. Journal of the Association for Information Science and Technology, 74(5), 570-581.
- Uyan, U. (2023). Yapay Zekânın Bilimsel Yayın Amaçlı Kullanımına İlişkin Etik Kaygılar: Sistematik Bir Yazın İncelemesi. Is Ahlakı Dergisi, 16(2), 173-199.
- Selbst, A. D., & Barocas, S. (2018). The intuitive appeal of explainable machines. Fordham L. Rev., 87, 1085-1140.